

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

№ 53

ЗАПОРІЖЖЯ-2012

ЗМІСТ

АЛЕКСЕЕВ А. Я. О СТИЛИСТИКО-КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЙ ФУНКЦИИ ГРАФИКИ В ЯЗЫКЕ	6
АРТЮХ В.М. SYSTEMIC FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF VERB-OBJECT . WORD-COMBINATIONS OF THE ENGLISH ECONOMICS TERMINOLOGY SYSTEM.. 9	БАКАЛИНСКИЙ
М.Л., ГОРАНОВА Ю.В. ЯЗЫКОВОЙ ПОРТРЕТ ИТАЛО- АМЕРИКАНСКОЙ МАФИИ: СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ И	
АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ ЗАМЕТКИ.....	12
БАЛАБАН О.О. СФЕРИ ВЖИВАННЯ АНГ ЛІЙСКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЕВФЕМІЗМІВ ТА ЇХ СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ	21
BLUHME H. ZUR SEMANTIK UND PRAGMATIK DER ROMANIS CHEN LEHNWORTERIM DEUTSCHEN	- 24
БОНДАРЕВА Н.В. МОТИВИ БАГАТСТВА ТА БІДНОСТІ В БРИТАНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ XVIII СТОЛІТТЯ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	27
ВАСЮТЕНКО І.О. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ТРОПКИ В ПОЕТИЧНОМУ ТЕКСТІ МИКОЛИ БАЖАНА: СТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ЕФЕКТУ	31
ВОЛОВИК Л.Б. СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, СЛОВОТВІРНІ ПОТЕНЦІЇ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У НІМЕЦЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	34
ВОРОБІЙОВА М. В. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКОДУВАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ЗНАКІВ НЕВЕРБАЛЬНИМИ У ПРОЦЕСІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ІНТЕРСЕМІОТИЧНИХ АЛЮЗИВНИХ ЗАСОБІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНТЛЮМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ).....	38
ГЛАДКОСКОК Л.Г. СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА ЯДЕРНИХ І ЦЕНТРАЛЬНИХ ПРИКМЕТНИКІВ ПІДГРУПИ “СВІТЛИЙ”	41
ГУТНІКОВА А.В. ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИКМЕТНИКІВ У ДРУКОВАНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТАХ.....	45
ДАНИЛОВИЧ О.Д. ІНТЕНСИВНІСТЬ СПОЛУЧУВАНOSTІ ЛЕКСИКО- СЕМАНТИЧНИХ ГРУП ПРИКМЕТНИКІВ З ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИМИ ГРУПАМИ ІМЕННИКІВ У НАУКОВОМУ СТИЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. 51	
ДОВГУН І.М. П РИНЦИПН Й ЕТАПИ МОРФОНОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ	56
ДРОЗДОВ В.А., ДРОЗДОВА Н.В. КОНКУРИРУЮЩАЯ ПАРА DOVE DIVED В ИСТОРИИ АМЕРИКАНСКОГО ВАРИАНТА АНГЛИЙСКОЙ 'О ЯЗЫКА.....	60
ДУКА Л.И., БАБАНИНА А.С. КАТЕГОРИЯ БЕЗЛИЧНОСТИ В СТРУКТУРЕ ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКОГО ПОЛЯ ПЕРСОНАЛЬНОСТИ.....	63
ЄНІКЄЄВА С.М. ВНУТРІШНЬОСИСТЕМНА ОРГАНІЗАЦІЯ СЛОВОТВОРЕННЯ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	67
ЗАПОЛЬСЬКИХ С.П. ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТУ	74
ИВАНЕНКО С.В. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ГРУППЫ ГЛАГОЛОВ ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ-	77
ІСМАЇЛОВА Е.А. ЕТИМОЛОГІЯ АНГЛОМОВНИХ ПРІЗВИЩ (НА МАТЕРІАЛІ ІСТОРИЧНИХ ХРОНІК ТА ДОКУМЕНТІВ ІХ-ХІV СТОЛІТЬ).....	80
ИЩЕНКО Н.Г. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ И ФУНКЦИИ СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СИНОНИМОВ.	83

випустить, перепустить, / перегорне, переснує [1, с. 481]; **туги**: У ньому – гіркість, плач і прах, / і сонце, й сталь, і сміх, / і іскри в маминих очах, / і темна туга їх [1, с. 445]; **неспокою**: Змірай, зрозумій / І глуху відразу, / І неспокій свій. / але хвилі танця / Втягнуть в нурт біди, - / Знадо гостра, станься, / Прагнєне, прийди! [1, с. 374]; **розпачу**: Але ні розпач, ані втеча / не звабить їх, не звалить їх, / Бо самота – не порожнєча, / Коли ця самота в усіх [1, с. 391]; **нудьги**: Один на другого схожий цілком - / Ті ж самі обличчя в зморшках тієї ж нудьги й безнадії, / Однакові вкрито серця стандартним глухим сюртуком, / Однаково вгнуті роти, однаково втягнуті шиї [1, с. 314]; **надії**: Тільки надія є, спрагла, як ця земля, / Благословєнна, як хліб, зважена, як метал [1, с. 433-434]; **радості**: Я, мов неситий скнара, / жадно вбираю, всотую все, що тут грає радістю, / світиться і мигоче бронзою, сріблом, / різьбленням, / барвою й позолотою [1, с. 403]; **щастя**: Всміхайся, укохане, лається, / Торкай пустотливо мене, / Зачате у щасті для щастя / Нове покоління земне! [1, с. 369].

Емоційні переживання як психологічний феномен зумовлюють реальність художнього буття, відтвореного митцем завдяки стилістичному потенціалові тропеїчних засобів. Метафорика, порівняльні конструкції, епітетні характеристики об'єктів поетичного змалювання активно використовуються

М. Бажаном для досягнення емоційно-експресивного й оцінного ефекту, психологізації контексту або візуально-акустичного унаочнення словесного образу. Це свідчить про асоціативний характер художнього мовомислення поета, втіленого в ідіостильових естетичних домінантах.

Література

Бажан М. Твори в чотирьох томах. – Т.1. / М. Бажан. – К.: Дніпро, 1984. – 637 с. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія / В. Кононенко. – К.: Вища школа, 2008. – 327 с. Лисиченко Л.А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу / Л.А. Лисиченко. – Х.: Основа, 2009. – 191 [1] с. Маленко О.О. Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості / О.О. Маленко. – Харків: ХІФТ, 2010. – 488 с.

УДК 811.112.:81'373.611:001.4

ВОЛОВИК Л.Б.

(Полтавський університет економіки і торгівлі)

СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА, СЛОВОТВІРНІ ПОТЕНЦІЇ ПРЕФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У НІМЕЦЬКІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

В статті розглядаються особливості словотвірної структури і семантики німецьких префіксальних дієслів – економічних термінів з префіксами *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

Ключові слова: словотвірна модель, словотвірне значення, мікромодель, твірна основа, похідна основа.

Воловик Л.Б. Словообразовательная структура, семантика, словообразовательные потенции префиксальных глаголов в немецкой экономической терминологии. В статье рассматриваются особенности словообразовательной структуры и семантики немецких префиксальных глаголов – экономических терминов с префиксами *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

Ключевые слова: словообразовательная модель, словообразовательное значение, микромодель, производящая основа, производная основа.

Volovyk L.B. The word-formative structure, semantics, word-formative potential of prefixed verbs in German economic terminology. The article is devoted to the studies of characteristics of word-formative structure and semantics of German prefixed verbs – economic terms with prefixes *durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-*.

Key words: derivational pattern, derivational meaning, micro pattern, derivational stem, derived stem.

Проблема дієслів із першими прислівниково-прийменниковими компонентами **durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-** привертала увагу багатьох науковців (М.Д. Степанова, О.С. Кубрякова, С.Д. Кацнельсон, Н. Хомський, N. Kjellman, I. Kühnhold, H. Marchard, G. Mungan, W.Reinhardt), а дієслова із зазначеними компонентами неодноразово викликали лінгвістичні дискусії. Дієслова досліджувались у діахронічному аспекті як проміжна фаза розвитку між подільними та неподільними вторинними дієсловами (J. Grimm, H. Paul, R. Leinen) та синхронічному аспекті як особлива група в німецькому префіксальному дієслівному словотворі: донепівпрефіксальні дієслова (F. Hundsnurscher), III клас дієслів (H.W. Eroms, L.M. Eichinger), так звані „дієслова подвійної форми” (A. Simeckova, W. Fleischer, I. Barz), дієслова з відокремлюваними та невідокремлюваними

префіксами (М.Д. Степанова, К.С. Кубрякова, Р.П. Недялков, А.І. Норанович та ін.) [Новак 2001, с. 1; ” snova 2003, s. 182].

Префікси (*lurch-*, *iiber-*, *unter-*, *um-*, *hinter-*, *wider-*, *wieder-* можуть бути відокремлюваними і ідокремлюваними. ГЕвідокремлювані дієслівні префікси *durch-*, *iiber-*, *unter-*, *um-*, *hinter-*, *r-*, *wieder-* посідають завжди в усіх формах дієслів позицію перед ТО. Вони є ненаголошеними, •а: і. 'рікують ТО. Основним критерієм відокремлюваності є значення дієслова: при конкретному 1~г>:<ггоровому) значенні ТО, префікс відокремлюється, при переносному значенні - не виокремлюється. Наприклад: *unternehmen* — *nakm unter* — *untergenommen* накинута (наприклад, тальго); *unterZZnehmen* — *unternahm* - *unternommen* брати на себе (відповідальність) [Зиндер 1975 с. -~У.; ~

Метою статті є опис утворення ПО префіксальних дієслів від ТО кореневих дієслів. З “ . комічних словників та фахової літератури були вибрані 35 ТО кореневих сильних та 80 утворених кд них ПО префіксальних дієслів.

Утворення ПО префіксальних сильних дієслів відбувається за СМ: $CM4SVst = Praf. + SVst. + en.$ - "еп"; як і в складі інфінітива дієслова, не словотвірний, а формотворчий, тому в словотворенні ^ розглядається [Степанова 1984, с. 186].

До складу моделі входять ММ з-поміж яких відокремлюємо 6 типів:

1. $MMISVst. = Praf.durch- + SVst.$ з префіксом *durch-*: *brechen* (a, o) - ламати —* *durchZZbrechen* - Зрушувати (заборону); *schiefien* (o, o) —* *durchZ/schiepen* - промчати, промайнути; *bringen* (a, a) - і-гимосити, приводити —* *durch/Zbr'ingen* - проводити (час). Префікс *durch-* при поєднанні з ТО гзсеневого дієслова в економічній термінології, має значення „ретельно виконаної дії”.

2. $MM2SVst. = Praf.uber- + SVst.$ з префіксом *iiber-*: *bieten* (a, e) - пропонувати—* *uberZ/b'ieten* - пропонувати більш вищу ціну (ніж хто-небудь); *schreiten* (i, i) - крокувати —* *uberZZschreiten* - гетевещувати (повноваження); *steigen* (ie, ie) — підніматися —* *iiber//steigen* — перевищувати (витрати); г-ггел (u, ф - гнати —* *uber/Ztrdgen* - переносити (наприклад, підсумкову суму); *halten* (ie, a) - -гїтмати —> *uber/Zhalten* - (дорого) запрошувати (з кого-небудь); *denken* (a, a) - думати —► *uber/Zdenken* - продумати (план).

Префікс *iiber-* при поєднанні з ТО кореневого дієслова в економічній термінології має значення лг протягом часу або дії, завершеної в часі.

3. $MM4SVst. = Praf.unter- + SVst.$ з префіксом *unter-*: *brechen* (a, o) — ламати—* *unterZZbrechen* — Іпризупиняти (торги); *bieten* (a, e) — пропонувати—* *unter/Zbieten* — збивати (наприклад, ціну); ■*jhreiten* (i, i) крокувати—* *unterZ/schreiten* - не використовувати (відпущені засоби); *treiben* (ie, ie) - гнати, виганяти —* *unterZZtreiben* - занижувати (ціни); *halten* (ie, a) тримати—* *unterZZhalten* - мати на >гримуванні (кого-небудь).

При поєднанні ГО кореневих дієслів з префіксом *unter-*, утворюються дієслова, які мають значення „контакту, укріплення, з'єднання”.

4. $MM4SVst. = Prdf.um- + SVst.$ з префіксом *um-*: *laufen* (ie, a) - бігати —* *umZ/ldufen* - бути в обігу гро гроші); *schreiben* (ie, ie) - писати —* *umZ/schreiben* - описувати.

Префікс *um-* виражає рух/дію, зміну розташування об'єкту в просторі або „рух навколо об'єкту”. •

5. $MM4SVst = Praf.hinter- + SVst.$ з префіксом *hinter-*: *bringen* (a, a) - приносити —* *hinterZZbr'ingen* - доносити; *gehen* (i, a) — ходити —* *hinterZZgehen*— зловживати (чією-небудь) довірою; *halten* (ie, a) — тримати —* *hinterZ/halten* - приховувати (податки); *treiben* (ie, ie) - гнати —* *hinterZZtreiben*- завадити здійсненню (наприклад, планів); *ziehen* (o, o) — тягти —* *hinterZZz'iehen* — приховувати (наприклад, гроші), ухилятися від сплати (наприклад, податків); *bleiben* (ie, ie) - залишатися —* *hinterZZbleiben* - не здійснитися (про яку-небудь справу).

Префікс *hinter-* при поєднанні з ТО кореневого дієслова в економічній термінології має значення розташування, напрямку або позиції та її зміни.

6. $MM4SVst = Praf.wider- + SVst.$ з префіксом *wider-*: *raten* (ie, a) - радити —* *widerZZrden* - відрадити; *rufen* (ie, u) - кричати —* *vAder/Zrufen* - скасовувати (розпорядження, наказ); *streiten* (i, i) - сперечатися (про що-небудь)—* *widerZZstreiten* — суперечити.

При поєднанні ТО кореневих дієслів з префіксом *wider-* утворюються дієслова, які мають значення негативної оцінки або негативної дії.

Архітектоніка ТО префіксальних сильних дієслів характеризується наявністю в їх СР віддієслівних похідних іменників, які утворені за чотирма словотвірними моделями:

1. $CM2:SN = SN:SV(Praf. \sim rSVst-) + en$ - модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з незмінним коренем (SVst-) - субстантивацією інфінітива префіксального сильного дієслова:

unter/Zfangen, sich - вжити заходів (до чого-небудь) —* *das Unterfangen* - підприємство; *unter/Znehmen* - починати (що-небудь)₅ братися (до чого-небудь) ► *das Unternehmen* - підприємство;

2. *CM2:SN=SN:SVin.f((Prof. +SVst-)+SN)* - модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО інфінітива префіксальних сильних дієслів: *durchZZschlagen* - пробивати наскрізь —* *der Durchschlag* ~ копія (наприклад, машинописна); *Uber/Zschlagen (u, a)* - складати приблизний розрахунок —► *der Uberschlag* — приблизний розрахунок; *umZ/schlagen (u, a)* - завертати (товар) —* *der Umschlag* — оберт (наприклад, засобів); *wider/Zrufen (ie, u)* - відмінати (наприклад, платіжний документ) —► *der Widerruf* — відміна (в чековому оберті);

3. *CM3:SN^SN:SVimp.((Prof.+SVst+)+SN)* - модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО претерита префіксальних сильних дієслів: *wider/Zstehen* — *wider//stand* - *wider/Zstanden* - протистояти (чому-небудь) —> *der Widerstand* - опір; непокора; *durch/Zschneiden* — *durchZ/schnitt* — *durchZ/schnitten* — пересікати —> *der Durchschnitt* — розріз.

Шляхом конверсії основ претерита утворюються віддієслівні безафіксно-похідні іменники, як правило, від претеритів префіксальних сильних дієслів, у яких основа претерита кореневого сильного дієслова має співвідносний з нею іменник, утворений внаслідок конверсії: *wider/Zstehen* - *wider/Zstand* - *wider/Zstanden* <— *der Widerstand* — *stehen-stand* — *gestanden*

4. *CM3:SN=SN:SV[(Prof. +SVst+)+SN]* - модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО префіксальних сильних дієслів із супутнім чергуванням кореневого голосного: *durch//flie/3en* — *durch/ZfloP* - *durch/Zflossen* — протікати (через що-небудь) —► *der Durchfluß* — протікання; *Uber/Zziehen* — *uber/Zzog* — *uber/Zzogen* — переїжджати — *der Uberzug* — пакувальна тканина.

Утворення віддієслівних іменників шляхом конверсії із супутнім чергуванням кореневого голосного спостерігаємо в СР тільки тих сильних префіксальних дієслів, у складі яких кореневі сильні дієслова мають співвідносні з ними безафіксно-похідні іменники, утворені шляхом конверсії із супутнім чергуванням кореневого голосного: *uber/Zziehen* - *Uber/Zzog* - *Uber/Zzogen* - переїжджати —* *der Uberzug** - пакувальна тканина, *ziehen, zog* - *gezogen* - тягти —> *der Zug* - рух; *durchZ/fahren (u, a)* - проїхати —> *die Durchfuhr* — транзит; *durch/Zgehen (i, a)* - бути прийнятим (про пропозицію) —► *der Durchgang* - транзит (вантажів).

5. *CM6:SN=SN:SV(Prof. +SVst-) +Suf-er~* модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом -ег, утворених від ТО префіксальних сильних дієслів: *unter/Znehmen (a, o)* - починати (що-небудь) —* *der Unternehmer* - підприємець.

6. *CM6:SN=SN:SV(Prof.+SVst-)+Suf.-ung* — модель віддієслівних суфіксальних іменників, із⁴ суфіксом -ung, утворених від ТО префіксальних сильних дієслів: *uber/Zschreiten (i, i)* - перевищувати розрахунок —> *die Uberschreitung* - перевищення розрахунку; *Uber/Ztragen (u, a)* - переміщати —► *die Ubertragung* - переадресування (наприклад, акредитиву); *uber/Zweisen (ie, ie)* — переказувати (гроші) —> *die Uberweisung* — переказ (грошей); *uber/Zziehen (o,o)* — обтягувати —* *die Uberziehung* — перевитрата (грошей); *unter/Zbieten (o, o)* - збивати ціну —> *die Unterbietung* - збивання цін; *unter/Zhalten (ie, a)* — утримувати (сім'ю) *die Unterhaltung* - надання бюджетної дотації; *unter/Zschlagen (u, a)* - привласнювати (чужі гроші) —> *die Unterschlagung* - привласнення чужого майна чи грошей; *wider/Zrufen (ie, u)* - відмінати —► *die Wiederrufung* - відміна односторонньої угоди.

7. *CM10:SN=SN:SV(SV:Prdf.^SN)^JrSN+Suf-ung* - модель складних іменників з першим БСК віддієслівним безафіксно-похідним іменником утвореного за субстантивацією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК — суфіксальним іменником: *unter/Znehmen (a, o)* - починати (що-небудь) —► *die Unternehmens/Zforschung* - дослідження операцій підприємства.

8. *CM10;SN=SN:(SV:Prof.~\SNst-)+SN* - модель складних іменників із першим БСК віддієслівним безафіксно-похідним іменником - конверсією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК кореневим іменником: *umZ/laufen (ie, a)* - знаходитися в обігу (про грошові знаки) —> *das Umlauf/Zmittel* — засіб обігу (грошей).

9. *CM10:SN=SN:(SV:Prof.-*SN)+SN+Siif.-ung* - модель складних іменників з першим БСК - віддієслівним безафіксно-похідним іменником — конверсією ТО інфінітива префіксального сильного дієслова та другим БСК віддієслівним суфіксальним іменником: *Uber/Zschlagen (u, a)* — робити приблизний розрахунок (чого-небудь) —► *die Uberschlags/Zbetrachtung* - приблизний розрахунок.

10. *CM10:SN=SN:(SV:Prof. -\ SVst-)+Suf. -ung* +SN - модель складних іменників із першим БСК віддієслівним суфіксальним іменником із суфіксом -ung та другим БСК безафіксно-похідним іменником: *Uber/Ztragen (u, a)* — переносити —> *der Ubertragungs/Zgewinn* — прибуток, який виник в результаті передачі

майнових цінностей (при об'єднанні і реорганізації підприємств).

Розглянемо ММ4 з префіксом (lurch- : ММ4SVschw[^]Praf.dvrch-+SVschw.: setzen (-te, -t) — дзтти, поміщати (що-небудь, куди-небудь) durchZZsetzen - пронизувати (що-небудь, чим-небудь), з префіксом iiber-: ММ4SVschw.[^]Prqfiuber-+SVschw.: fluten (~te, -t) — текти —* uberZZfluten — наводнити наприклад, ринок товарами); fordern (-te, -i) — uberZZfordern — запрошувати дуже високу ціну (з кого- жбудь): kaufen (-te, -t) — купувати —> uber/Zkaufen, sich — переплачувати (за покупку); rechnen (-te, -i) — wber/Zrechnen — перераховувати; schwemmen (-te, -t) — зливати —> iiberZZschwemmen - заповнювати наприклад, ринок товарами); setzen (-te, -t) - садити, поміщати (що-небудь, куди-небудь) —* жег/Zsetzen — брати непомірну плату (за товар); steigern (-te, -t) — збільшувати.

Архітектоніка ТО префіксальних слабких дієслів характеризується наявністю в Vx CP віддієслівних похідних іменників, утворених за наступними моделями:

1. CM2SN=SV:(Praf.+SVschw.+en) — модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з «змінним коренем, утворених шляхом субстантивації інфінітива префіксального слабкого дієслова: dwrchZ/setzen — пронизувати —> das Durchsetzen — пронизування; liberZ/hitzen — перегрівати —* das tberhitzen - перегрів; iXberZZholen - випереджати —* das Uberholen — випередження; umZ/legen - розподіляти (наприклад, податки) —> das Umlegen — розподіл (податків). Ця модель служить для яозначення протікання дії, процесу, вираженого в ТО префіксального слабкого дієслова: uber/Zhitzen —* das UberhUzen des Raumes — перегрів приміщення.

2. CM2, 3SN~SV:(Praf. +SVZSA+en) — модель віддієслівних безафіксно-похідних іменників з «змінним коренем (субстантивація ТО інфінітиву префіксального слабкого дієслова) співвідносного з ТО іменника або прикметника: umZ/mauern — обводити (кам'яною стіною) —> das Ummauern ~ оточення (стіною).

3. CM2SN—SV:(Praf. +SVschwJSN,SA) — модель безафіксно-похідних іменників, утворених шляхом конверсії ТО інфінітива префіксальних дієслів: uber/Zbauen — надбудовувати —> der Uberbau — надбудова; unter/fbauen— підводити фундамент —> der Unterbau — фундамент; UberZ/lasten- геренав антику вати —> die Uberlast — перенавантаження.

Ненаголошені префікси дієслів залишаються пенаголошеними і в віддієслівних іменниках: der Uber/Zbdu — надбудова, 'Uberbau — верхня надбудова; der UnterZ/bdu — фундамент, 'Unterbau — нижня ©удова. Незважаючи на те, що морфемний склад віддієслівних іменників, співвідносних з ТО префіксального дієслова, і морфемний склад складних іменників, що за структурою є сполученням прислівника і основи іменника однаковий, словотвірна структура їх різна, наголос у цих словах теж різний.

4. CM7SN=SN:SV(Praf.+SVschw.)+Suf.-ung— модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом -ung, який служить для позначення процесу, дії з результативним відтінком, окремих дій та актів, предмета або явища: dnrchZZrechnen — робити розрахунок —> die Durchrechnung — (загальний) підрахунок; iiberZZfi-enden — допускати підсилений приплив іноземного капіталу —> die Uberfremdung — переважання іноземного капіталу; iiberZZlagern — нашаровувати —» die Uberlagerung — залежування наприклад, товарів); iiberZZprüfen — (додатково) перевірити —» die Uberprüfung — контроль, ревізія; unterZZsuchen — досліджувати —> die Untersuchung — досліджування;

5. CM7SN^SN:SV(Praf.+SVschw.)^rSuf-er. - модель віддієслівних суфіксальних іменників із суфіксом -er: unterZZmieten — знімати кімнату (у квартиронаймача) —» der XIntermieter — субарендатор.

6. CM6SN^SA[(Praf^SVschwj+Siif.-bar(dich))+Suf.~keit - модель відад'єктивних суфіксальних іменників, співвідносних з ТО віддієслівних прикметників (утворених від ТО префіксальних слабких дієслів) із суфіксами -bar, -lich: iiberZZlasten — iiberlastbar — die Uberlastbarkeit — здатність до перевантаження.

Віддієслівні іменники, які утворені за цією СМ означають якість дії, вираженої ТО відповідного префіксального дієслова. Для іменників із суфіксом -bar властива пасивність дії, в той час, як для іменників з суфіксом -lich властива активність вираженої ними дії. [Griesbach 1 991, s. 142].

Отже, у результаті словотвірного аналізу (бінарного ступеневого членування похідних слів) на безпосередньо складові компоненти і словотвірного моделювання лексики встановлені словотвірні моделі, за якими утворюються похідні іменники в сучасній німецькій економічній лексиці [Степанова 1968, с. 108].

Виявлення та вивчення словотвірних потенцій твірних основ префіксальних дієслів, які співвідносяться з твірними основами похідних слів та термінів, дозволяє підійти до вивчення словотворення в напрямку від твірних основ до співвідносних з ними за структурою і семантикою основ похідних і складних слів.

Зиндер Л.Р. Современный немецкий язык / Л.Р. Зиндер, Т.В. Строева. – М.: Изд-во иностр. лит., 1975. – 420 с. Новак Г.Ф. Структурні та семантичні особливості німецьких дієслів з першим безпосереднім складником durch-, unter-, über-, um-, hinter-, wider-, wieder-, voll: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Г.Ф. Новак, 2001. – 19 с. Степанова М.Д. Методы синхронного анализа лексики / М.Д. Степанова. М.: Высшая школа, 1968. – 200 с. Степанова М.Д. Теоретические основы словообразования в немецком языке / М.Д. Степанова, В. Фляйшер – М.: Высш. шк., 1984. – 264 с. Griesbach H. 4000 deutsche Verben: ihre Formen und ihr Gebrauch / H. Griesbach, G. Uhlig. – Ismaning: Max Hueber Verlag, 1991. – 173 s. Stepanova M.D. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache / M.D. Stepanova, I.I. Černyševa. – [2. verbessert. Aufl.] – M.: Vyssšaja Škola, 2003, – 247s.

УДК: 811.111'42'272

ВОРОБІЙОВА М. В.

(Запорізький національний університет)

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКОДУВАННЯ ВЕРБАЛЬНИХ ЗНАКІВ НЕВЕРБАЛЬНИМИ У ПРОЦЕСІ АКТУАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ІНТЕРСЕМІОТИЧНИХ АЛЮЗИВНИХ ЗАСОБІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)

У статті на матеріалі англomовного публіцистичного дискурсу розглядається асоціативна природа інтерсеміотичної алюзії як фактор перекодування знаків невербальних семіотичних кодів вербальними. Продемонстровано, що медіатором процесу перекодування є код ментальних образів.

Ключові слова: інтерсеміотична алюзія, асоціація, код ментальних образів, перекодування.

Воробьева М.В. Психолингвистические аспекты перекодировки вербальных знаков невербальными в процессе актуализации содержания интерсеміотических аллюзивных средств (на материала англоязычного публицистического дискурса). В статье на материале англоязычного публицистического дискурса рассматривается ассоциативная природа интерсеміотической аллюзии как фактор перекодировки знаков невербальных семиотических кодов вербальными. Продемонстрировано, что медиатором процесса перекодировки является код ментальных образов.

Ключевые слова: интерсеміотическая аллюзия, ассоциация, код ментальных образов, перекодировка.

Vorobyova M. V. Psycholinguistic Aspects of Transcoding Verbal Signs into Non-verbal in the Process of Actualizing the Content of Intersemіotic Allusive Means (on the material of English publicistic discourse). The article studies the associative character of intersemіotic allusion as a factor of transcoding verbal signs into non-verbal on the material of English publicistic discourse. The author demonstrates that the mediator in transcoding process is the code of mental presentations.

Key words: intersemіotic allusion, association, code of mental presentations, transcoding.

Актуальність дослідження зумовлена пошуканням взаємодії різних семіотичних кодів у процесі комунікації. Об'єктом наукової розвідки став процес перекодування вербальних знаків невербальними, предметом – інтерсеміотична алюзія як засіб такого перекодування. Метою дослідження є виявлення психолінгвістичних аспектів актуалізації змісту інтерсеміотичних алюзивних засобів у процесі перекодування невербальних знаків вербальними, що передбачає вирішення таких завдань: 1) окреслити асоціативну природу інтерсеміотичної алюзії; 2) виявити особливості процесу перекодування вербальних знаків невербальними за допомогою коду ментальних образів; 3) визначити фактори актуалізації змісту інтерсеміотичної алюзії.

Деякі дослідники стверджують, що неможливо відтворити музичний естетичний ефект, передати образність живопису, балету за допомогою виключно вербальних знаків [див., наприклад, Горелов 1987], отже можна зробити висновок, що неповнота актуалізації змісту наперед закладена до інтерсеміотичної алюзії. Однак відомо, що алюзія має асоціативну природу [Приходько 2008, с. 116-117], асоціативним шляхом алюзія відсилає до естетичного досвіду людини, визиваючи в пам'яті ті чи інші образи та враження від витворів різних видів мистецтва.

Асоціацією будемо називати «пов'язування двох явищ, двох уявлень, двох об'єктів і т. п. стимулу та реакцію, що його супроводжує (тут і далі переклад наш – В. М.)» [Панкрац 1996]. Шляхом асоціювання утворюються певні вербальні «асоціативні системи», які, у свою чергу, є фрагментами тезауруса мовної особистості. Такі системи називають «файлами», що складаються з асоціативів, згрупованих навколо номінанта [Каменская 1990, с. 103].

Асоціати утворюються за різними асоціативними ланцюжками: частина > ціле, ціле > частина загальне > спеціальне, спеціальне > загальне, рід > вид, вид > рід, поняття > типова ознака, типові ознака > поняття, діяч > дія > результат > наслідки. «Файли», крім того, утворюються з: